
СЛОВОВІР ГРАМАТИКА

УДК 811.161.2'367

DOI: <https://doi.org/10.18524/2414-0627.2024.31.309412>

У. Б. Добосевич,
канд. філол. наук, доц.,
Львівський національний університет імені Івана Франка,
доцент кафедри української мови імені професора Івана Ковалика
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-1367-7931>

МІЖЧАСТИНОМОВНИЙ СИНКРЕТИЗМ ЯК ВИЯВ ЕКСПРЕСІЇ

У час війни внутрішній потенціал мови сягає екстремуму, що проявляється в активуванні експресивних засобів, які можна простежити у граматичній площині. Особливим виявом прагнення до економного використання мовних ресурсів у поєднанні з розкриттям глибокого внутрішнього потенціалу кожного слова є явище міжчастиномовного синкретизму, що стало об'єктом аналізу в пропонованій статті. Предметом дослідження є експресивно-емоційний потенціал, який виникає внаслідок семантико-граматичного злиття в синкретичних мовних одиницях. Мета — виявити і описати синтаксичні, морфологічні та семантичні чинники, які створюють особливий виражальний ефект, а відтак довести, що явище міжчастиномовного синкретизму можна вважати одним із елементів мовної гри. Дослідження здійснене методами спостереження й опису мовних явищ, структурно-семантичного і контекстного аналізу із застосуванням прийомів зовнішньої та внутрішньої інтерпретацій. Джерельною базою слугували різні за жанрами тексти медійного та соцмережевого дискурсу.

Явище міжчастиномовного синкретизму, яке виникає внаслідок частиномовної транспозиції генетично споріднених мовних одиниць або лексико-граматичної омонімії, має високий рівень виражальної, емоційно-експресивної потужності. Тому це явище варто розглядати як елемент мовної гри, однак з урахуванням екстралінгвальних факторів (війна як поштовх до появи саме таких лінгвокреативних одиниць) необхідно акцентувати на відсутності гумористичної конотації. Виявлення та аналіз таких мовних фактів має різнопланові перспективи у подальших студіях: 1) увиразнить критерії і прийоми виокремлення частин мови; 2) окреслить семантичні, морфологічні та синтаксичні особливості синкретичних мовних одиниць; 3) збагатить репертуар граматичних засобів мовної гри.

Ключові слова: міжчастиномовний синкретизм, міжчастиномовна транспозиція, іменник, прикметник, прислівник, займенник, мовна гра.

U. B. Dobosevych,
*PhD in Philology, Associate Professor,
Lviv National University of Ivan Franko,
Associate Professor, The Ukrainian Language Department
named after Professor Ivan Kovalyk
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-1367-7931>*

INTER-PARTIAL LANGUAGE SYNCRETISM AS A MANIFESTATION OF EXPRESSION

In wartime, the internal potential of language reaches its extreme, which is shown through the implementation of expressive means that can be traced in the grammatical plane. The desire for the efficient use of language resources in combination with the revelation of the deep inner potential of each word is known as a phenomenon of inter-partial language syncretism, which became the object of analysis in the suggested article. The subject of research is the expressive-emotional potential that arises as a result of semantic-grammatical fusion within syncretic language units. The goal is to identify and describe the syntactic, morphological and semantic factors that create a special expressive effect, and thus to prove that the phenomenon of inter-partial language syncretism can be considered one of the elements of the language game. The research employed the methods of observation and description of linguistic phenomena, structural-semantic and contextual analysis using methods of external and internal interpretation. Media texts and social media discourse of various genres served as the foundational source base. The phenomenon of inter-partial language syncretism, which arises as a result of inter-linguistic transposition of genetically related linguistic units or lexical-grammatical homonymy, possesses significant expressive and emotional potency. Therefore, this phenomenon should be considered as an element of the language game, however, taking into account extralingual factors (the war as a catalyst for the appearance of such innovative linguistic units), it is necessary to emphasize the absence of a humorous connotation. The identification and analysis of such language facts have diverse perspectives in further investigation: 1) it will highlight the criteria and techniques for distinguishing parts of speech; 2) it will outline the semantic, morphological and syntactic features of syncretic language units; 3) it will enrich the repertoire of grammatical means of the language game.

Key words: inter-partial language syncretism, inter-partial language transposition, noun, adjective, adverb, pronoun, language game.

У час війни українська мова разом з усіма функціями, які притаманні мовам у цілому, актуалізує свою суспільну роль як маркера ідентичності, інструмента для опору і опори, чинника осповнення і осмислення зовнішніх подій та внутрішнього стану людини і соціуму. При тому внутрішній потенціал мови сягає екстремуму, що проявляється в активному генеруванні новотворів, реактуалізації окремих

лексичних одиниць [3;12], а також активуванні експресивних засобів — «в умовах воєнного протистояння між Україною і Росією не могло, безперечно, не відбутися істотного посилення в публічному просторі ролі стилістичних мовних засобів» [21, с. 56]. Комплексно ці тенденції можна простежити переважно на лексичному мовному рівні, однак специфічно, але не менш потужно працює у різних своїх виявах граматична площина. Фізичний та віртуальний простір наповнений словесними засобами, що репрезентують «структурно лаконічні, однак масово тиражовані візуально-вербальні мініжанри побутової культури: написи на одязі й аксесуарах, наліпки на автомобілях, міські мурали та графіті, касові чеки, квитки у громадському транспорті, марки Укрпошти» [20, с. 4], інтернет-меми, римівки, вірші, авторська пісенна продукція. Стислість у цьому випадку породжує економію і при тому максимальну емоційну насиченість вербальних засобів.

Постановка проблеми. Добір виражальних засобів власне морфологічного рівня з емоційно-експресивним забарвленням у сучасному медійному/мережевому дискурсі різноманітний — від навмисного спотворення нормативних граматичних форм (*дайте грошіє*) до утворення нових, з виразною мотивацією і одразу правописним маркуванням, слів, що належать до певної частини мови (*на...й*), граматичних форм з певними семантичними відтінками (*задвохсотити, відкобзонити*), міжчастиномовних транспозитів (*трьохсотий*), нетипових, проте експресивно наповнених приєднаних конструкцій (*на росії*) тощо. Особливим виявом прагнення до економного використання мовних ресурсів у поєднанні з розкриттям глибокого внутрішнього потенціалу кожного слова є явище міжчастиномовного синкретизму, що стало **об'єктом** аналізу в пропонованій статті. **Предметом** дослідження є експресивно-емоційний потенціал, який виникає внаслідок семантико-граматичного злиття в синкретичних мовних одиницях.

Мета — виявити і описати синтаксичні, морфологічні та семантичні чинники, які створюють особливий виражальний ефект, а відтак довести, що явище міжчастиномовного синкретизму можна вважати одним із елементів мовної гри. Дослідження здійснене **методами** спостереження й опису мовних явищ, структурно-семантичного і контекстного аналізу із застосуванням прийомів зовнішньої та внутрішньої інтерпретацій. **Джерельною базою** слугували різні за жанрами тексти медійного та соціального дискурсу. Міжчастиномовний синкретизм, що є специфічним проявом процесів транспозиції, належить до явища, яке потребує докладної інтерпретації у теоретичному аспекті, а також втілення її результатів у прикладному форматі, а відтак **теоретичне і практичне** значення такого аналізу очевидне. Проникнення у природу цього явища, з'ясування його спрямованості у різні дискусійні теоретичні аспекти, до прикладу, щодо критеріїв виокремлення частин мови та результатів такої класифікації, що було і залишається, на думку Ю. Карпенка, «важливою проблемою граматики» дасть змогу наблизитися до бачення буття через призму граматичної площини. «Існування різних поглядів на частини мови зумовлене особливостями розуміння й інтерпретування дійсності» [6, с. 301], тому й необхідно студіювати різні вектори такого осмислення.

Аналіз досліджень проблеми. Явище синкретизму в різних площинах в сучасному українському мовознавстві дедалі активніше стає предметом аналізу. У працях І. Данилюка [4], А. Загнітка [5], О. Колесникової [8], О. Кушлик [14], Ю. Наливайка [15], Л. Шитик [23] окреслено цю проблематику і проаналізовано вияви синкретизму — феномену, що пронизує усі мовні яруси. Міжчастиномовний синкретизм демонструє одночасно динаміку і статику граматичної системи мови, оприявнює асиметричність мовної одиниці, а відтак слугує особливим виражальним мовним засобом. У такому контексті його варто розглядати як вияв мовної гри, яку в різних аспектах (в тому числі й граматичному) простудійовано у працях Г. Гершун [1], Л. Гнатюк [2], Ж. Колоїз [9], Т. Космеди та О. Халіман [11], Т. Крутько [13], А. Тепшич [22]. Явище міжчастиномовного синкретизму як елемент мовної гри, на відміну від омонімії чи багатозначності, ще не було всебічно досліджене, хоч своїм корінням сягає фольклору [2, с.4-6], а тому його аналіз є **актуальним**.

Виклад основного матеріалу. Комунікація воєнного часу реалізується у різних вимірах, серед яких велику питому вагу мають соціальні мережі та інші платформи, на яких генерують і транслюють вербалізовані рефлексії у найширшому діапазоні — від особистих (які з часом зазвичай трансформуються в узагальнений досвід) і до масштабних суспільних, які стають об'єднавчим чинником, фактором взаємної підтримки, своєрідним спільним мовленнєвим кодом. Відтак максимально конденсуються мовно-виражальні ресурси, серед яких окрему групу становлять слова з ознаками міжчастиномовного синкретизму, який «включає одиниці різних частин мови й характеризується набуттям або втратою синкретичними одиницями окремих граматичних категорій» [4, с. 14]. Такі мовні одиниці викликають зацікавлення у різних аспектах — і з боку пізнання потенційних можливостей слова до частиномовної транспозиції, і в плані увиразнення притаманних певному класу слів граматичних ознак, і в їхній спроможності бути стилетворчим елементом — одним із виявів мовної гри, яка «проекується на вишукану мовну особистість, яку номінують «мовним гурманом»: така мовна особистість прагне до вияву лінгвокреативності, репрезентації не лише актуальної інформації, але й до вираження своїх почуттів і емоцій, моделювання й сприйняття мовної гри, карнавалізації мовлення; вона здатна конструювати й інтерпретувати, дешифрувати приховані глибинні смисли...» [11, с. 5].

Прикладом міжчастиномовного синкретизму, який разом із збігом в одному слові ознак двох різних частин мови демонструє одночасно і виражальний потенціал, є Шевченкове *Ми не лукавили з тобою, Ми просто йшли; У нас нема Зерна неправди за собою*. Визначення частиномовного статусу слова *просто* за семантичним, морфологічним, синтаксичним критеріями у поєднанні з додатковими прийомами, як-от заміною синонімом або його вилученням, яке вимагає спостережень за структурою і семантикою речення в цілому, приводить до двох різних результатів. В одному випадку аналізоване слово проявляє загальнокатегоріальне значення ознаковості у синтаксичній позиції обставини (*Ми просто (=прямо, рівно спрямовано) йшли*), а отже, є прислівником. В іншому можна простежити загальнокатегоріальне значення

модальності з відтінком 'обмеження дії' (*Ми просто (= лише, тільки) йшли*) [25, Т. 8, с. 299]. Міжчастининомовна функційна транспозиція з вихідним прислівником у частку (партикуляція) в аналізованому контексті зосереджена в одній лексемі, що, власне, і дає змогу бачити явище синкретизму. Принагідно можна простежити функціонування слова *просто* в інших поетичних контекстах Т. Шевченка, серед яких є виразно прислівникові частининомовні вияви (*Погуляли у старої, Погуляли просто (=звичайно, невивагдливо), По-давньому, по-старому; Дери та дай, І просто (=прямо, рівно спрямовано) в рай*), функційно частки (... а такими, *Просто (= лише, тільки) козаками, Фінляндію засіяла; Чи не на ораному сіють, а просто (= лише, тільки) жнуть, І немолоченеє віють*), а також такі, що демонструють аналогічний до розглянутого міжчастининомовний синкретизм (*Про їх собачії звичаї Сказали б просто — дурень лає За те, що сам крепак*). Подвійна частининомовна інтерпретація створює особливий стилістичний ефект, адже таким чином інтегрується семантика вихідного і похідного компонентів, а відтак актуалізуються етимологічні семантичні нюанси, які простежила С. Соколова у процесі аналізу транспозиції прислівника *просто* у частку [19, с. 30]. І якщо функціональні міжчастининомовні омоніми у різних контекстах проявляють різні властивості і «в умовах мовної комунікації ключовою проблемою є усунення семантичних сплутувань» [19, с. 28], то в аналізованому випадку (який теж є виявом комунікації) ця семантична інтеграція якраз і посилює стилістичний ефект. Отже, «розхитування частининомовної класифікації» [18, с. 540], що є серед іншого результатом міжчастининомовного синкретизму, створює стилістичний ефект, який цілком можна трактувати як вияв мовної гри.

Вербальна реакція суспільства та індивіда на воєнні події — зазвичай спонтанна, емоційно наповнена, така, що максимально використовує усю внутрішню потужність мовних засобів, серед яких — міжчастининомовний синкретизм. Початок війни 24 лютого 2022 року став поштовхом для різних варіантів частининомовної інтерпретації слова *лютий*. Словник української мови фіксує лексико-граматичні омоніми — прикметник із значеннями '1. Хижий, кровожерний, злий (про звіра, тварину). // Який виражає хижість. // Безжалісно жорстокий, нещадний (про людину). // Який виражає або в якому виявляється жорстокість, нещадність, розлюченість. // Доведений до розлюченості, гніву; дуже сердитий. 2. Який приносить надзвичайно тяжкі страждання, муки. // Надзвичайно сильний і невимовно тяжкий. 3. Надзвичайної сили вияву (про мороз, негоду і т. ін.). 4. розм. Сповнений самозабуття; повний, цілковитий (перев. про чийсь відданість певній справі)' та похідний, утворений шляхом субстантивації іменник із значенням 'Другий календарний місяць року' [26]. Емоційно-експресивний потенціал семантики прикметника, що має виразні негативні конотації, трансформувався у назву місяця з огляду на складні погодні умови, які зазвичай фіксують саме в цей час [24, Т. 3, с. 330]. Однак початок повномасштабного вторгнення РФ актуалізував інші семантичні чинники — ті, які, з одного боку, відбувають нещадність, жорстокість, хижість, нелюдськість ворога, і, з іншого — протилежно-го — боку, розлюченість і особливу силу опору українців. Синкретизм простежуємо

у конструкції *лютий лютий* (де перший і другий компонент з однаковою імовірністю можуть мати частининомовний статус іменника чи прикметника), яку поширювали особливо активно на початку війни, сконденсовано виражаючи таким чином і глибину болю, і силу протистояння. Якщо розглядати синтаксичну конструкцію односкладного номінативного речення з предикативним центром, вираженим іменником *лютий*, і узгодженим означенням *лютий*, то стилістична експресія, яка загалом властива таким конструкціям, бо вони «перебирають на себе характеризувальні, оцінні функції, викликають широке коло асоціацій» [16, с. 286] посилюється і помножується завдяки однозвучному означенню. В іншому випадку інтерпретуємо синтаксичну конструкцію як двоскладне непоширене речення з аналогічним експресивним наповненням. Виразальний потенціал міжчастиномовного синкретизму, який проявляється як в однокомпонентних, так і в двокомпонентних конструкціях, активно використовують в онімному просторі, до прикладу, у назві книжки *«Лютий лютий 2022. Свідчення про перші дні вторгнення»* (автори — Д. Бура, Є. Подобна); фестивалю *Центр Леся Курбаса запрошує відвідати події в рамках Арт-фесту «Лютий лютий 2014-2024»*, який триває з 16 по 18 лютого 2024 року [31], зброї *Дрон Лютий є аналогом іранському Шахеду за потужністю та дальністю* [32] (збережено правопис оригіналу).

Виявлено також конструкції *лютий березень*, *лютий квітень*, *лютий травень*, *лютий червень* тощо, де у препозиції до назв місяців перебуває прикметник (що граматично виправдано) або, можна припустити, й іменник на позначення назви місяця, який супроводжує поточний. Їх теж використовують для найменування: *Лютий березень: споглади очевидців* [27]; *Ми народились у підвалі, — гурт «Лютий квітень»*, *що встиг утворитися, розпастися і знову розпочати концертну діяльність під час повномасштабного вторгнення. Нині гурт веде активну концертну діяльність на харківських майданчиках* [29] тощо. Власне, такі семантико-граматичні зрушення можна простежити лише у тих контекстах, які безпосередньо тематично пов'язані з війною. Бо, до прикладу, у контексті *Лютий квітень: у Львівській області та Прикарпатті рясно засніжило* [30], де основне комунікативне завдання полягає в оприлюдненні інформації про погоду, окреслене вище емоційно-експресивне навантаження відсутнє.

Віртуозне володіння словом в найтонших його частининомовних нюансах, які створили особливий емоційний ефект, демонструє допис Галини Крук у Фейсбуці: *деякі з чоловіків з побратимами, з не до кінця залікованими пораненнями, деякі — уже доволі вправні на новеньких лискучих протезах. ризиковано рухаються і жартують, підбадьорюють один одного і самих себе. ці знають, куди їдуть — повертаються до своїх. у всіх якісь свої свої. всі наші* (допис 30.05.2024). Мовна гра у взаємопереходах займенник — іменник своєю основою має спільне лексичне значення 'Який/той, хто перебуває в родинних, дружніх або інших близьких стосунках чи пов'язаний місцем постійного проживання, спільною працею, спільними переконаннями і т. ін.' [24, Т. 9, с. 82-83], яке помножується і підсилюється нанизуванням різних займенникових

форм, які незважаючи на абстраговану вказівність, притаманну займенникам як частині мови, набувають конкретного соціального втілення.

Міжчастиномовний синкретизм, який зосереджений в одному слові і проявляє подвійну інтерпретацію з огляду на його синтаксичну функцію, можна спостерігати у гаслі «Нової пошти» *завтра буде*, візуалізованому на пакувальних засобах. Інтерпретацію цього гасла подають так: «*Завтра буде*» — *метафора, у яку ми віримо! Хоча під «Завтра буде» мається на увазі не швидкість доставки, відправлення Нової пошти також можуть бути доставлені завтра. novaposhta.ua.* Функціональна омонімія слова *завтра* пов'язана із процесом субстантивзації прислівника із значенням 'Наступного дня (після сьогоднішнього) // У недалекому майбутньому; незабаром' [26]. Прислівник як частина мови нечасто демонструє таке явище, «випадки транспозиції становлять крайню периферію мікрополя транспозиції прислівників в іменник» [19, с. 45], однак саме ця лексема достатньо активно вживається у значенні іменника. Можна припустити, що цьому сприяє етимологія прислівника, що утворився в результаті злиття прийменника з іменником [24, Т. 2, с. 219-220]. З огляду на подвійну/омонімну синтаксичну конструкцію можна по-різному інтерпретувати це гасло. У випадку вживання слова *завтра* як прислівника, а відповідно із його морфологізовану синтаксичною позицією обставини часу отримуємо двоскладне неповне речення з пропущеним підметом, який, проте, відтворити нескладно у загальному контексті роботи «Нової пошти»: (*Посилка*) *завтра буде* — пор. до *Мідь завтра буде*, — *сказав Мелхиседек* (О. Ільченко, Козацькому роду нема переводу, або ж Мамай і Чужа Молодиця). Субстантивацию прислівника в іменник із значенням 'Наступний день (після сьогоднішнього); завтрашній день. // Найближче майбутнє' [26] можна простежити через призму іншої синтаксичної конструкції — двоскладного непоширеного речення, у якому аналізоване слово займає позицію підмета: *Завтра буде* — пор. *Хто знає, яке те завтра буде* (І. Франко, Лесишина челядь). Розгорнутим аналогом до аналізованої конструкції з явищем міжчастиномовного синкретизму, який зосереджений в одному слові, може стати контекст *А завтра буде завтра* (Остап Українець, Канцелярія хрестових походів), де кожне із слів *завтра* може виступати почергово або прислівником, або іменником.

Сконденсовані почуття, а особливо материнську тривогу і мужність, передано у колісковій, авторкою якої є виконавиця Марина Круть, яка коментує вибір жанру так: «Присвячується усім українським дітям. Коли ви хочете розповісти дітям про війну, візьміть казку за основу сюжету» [28]. У контексті казкового сюжету Тато бореться зі ворогами-звірами: *То не місяць, а вогні. То не звірі — вороги. Та нам хижі не страшні, В нас є воля і пісні.* Емоційно-експресивне згущення у цьому назагал невибагливому тексті досягається, зокрема, і граматичним шляхом — міжчастиномовним синкретизмом, який можна простежити у різних варіантах структури речення. За умови контекстуально неповного речення з пропущеним підметом *вороги* узгоджене означення *хижі* актуалізує частиномовний статус прикметника з переносним значенням 'Подібний до хижака лютістю, жорстокістю, такий, як у хижака (про людину та

її риси); лютий, жорстокий' [25, Т. 11, с. 53]. Інше бачення структури речення — як повного з наявністю підмета — висвітлює процес субстантивзації прикметника із значенням 'Ті, що прагнуть наживи; зажерливі'. Однак існує ще й третій варіант інтерпретації, пов'язаний із формою називного відмінка множини іменника *хижа*, який на синхронному рівні має значення '1. Те саме, що комора. 2. Те саме, що хата; невелика убога хата, халупа' [25, Т. 11, с. 52]. Таким чином формується метафора, що набуває особливого емоційного наповнення через призму етимологічної площини запозичення з германських мов із значенням 'укриття, захист' [24, Т. 6, с. 172-173].

У публічному соціальному просторі у зв'язку з масованими атаками набуває поширення діалог: — *Ви цілі?* — *Так, ми цілі, вже третій рік ми російські цілі. Наші будинки, сім'ї, домашні тварини, місто біля моря, мрії та радості — це все тепер цілі... Ми цілі...* Стилістичний і емоційний складники цього мікротексту [17] зосереджені у повторюваних словоформах *цілі*, які залучені у мовну гру, породжену міжчастиномовним синкретизмом. У першій репліці аналізоване слово — прикметник у формі називного відмінка множини із значенням 'Не покалічений, не поранений, здоровий. // Живий, не вбитий' [25, Т. 11, с. 228], який в комунікативному аспекті нібито має стати ключовим у побудові діалогу в напрямку позитивного результату. Репліка-відповідь *Так, ми цілі* містить лексему зі спільними семантичними, а відтак і граматичними ознаками двох частин мови — прикметника із названою вище семантикою та іменника зі значенням 'Предмет, істота або місце, куди спрямовують постріл, кидок, удар і т. ін.' [25, Т. 11, с. 235]. Цей міжчастиномовний синкретизм створює зону ще й своєрідного семантичного синкретизму в матеріальній оболонці одного слова, результатом якого є оксиморон. Це і семантична, і граматична, і стилетворча кульмінація мікротексту, яка генерує низку асоціацій, причому з потенційною можливістю комунікативної девіації. Однак наступний контекст *вже третій рік ми російські цілі* з виразним іменниковим компонентом, підсиленням граматично залежним прикметником, усуває подвійну інтерпретацію. На противагу сподіваному 'живі, неушкоджені' в тотожній словесній оболонці вириває семантика небезпеки стати 'точкою, куди спрямований удар'. Емоційно-експресивний градус підтримується повтором із морфологізованою синтаксичною функцією іменника як частини складеного іменного присудка — і саме ця позиція у структурі речення спочатку закріплює іменникову семантику, а в наступній, повторюваній і завершальній у рамках мікротексту, позиції *Ми цілі...* знову розхитує, розмиває витворену семантичну модель, повертаючи міжчастиномовний синкретизм у поєднанні з семантичною двозначністю. Мовна гра у різних площинах — лексико-граматичної омонімії та синкретизму в частиномовному аспекті — створює виразний експресивний вербальний еквівалент психологічного явища емоційних гойдалок.

Подвійна частиномовна інтерпретація надає особливого емоційного забарвлення гаслу/вигуковому кліше **Все буде Україна!**, яке актуалізувалося з початком повномасштабного вторгнення, «наприклад: «Вперед до нашої перемоги над ворогом! Бережіть свої життя! Все буде Україна!» (зі звернення Сил територіальної оборони

України до жителів міст країни — див.: УП, 27.02.2022), «Ми — солдати, ми воюємо. Все буде Україна! Ми обов'язково переможемо» (Із інтерв'ю з командиром полку «Азов» Денисом Прокопенком, який тримав оборону в Маріуполі. — УП, 8.05.2022). Цей вигук, як і вигук «Слава Україні!», постійно лунав на українських теле- і радіоканалах, в інтернеті, як завершальний акорд промови — у різних публічних виступах; напис «Все буде Україна!» фігурував як одна із заставок на телеканалах (наприклад, на т/к «Еспресо»)» [21, с. 36]. Слово *все* в цьому контексті є виявом міжчастиномовного синкретизму, бо поєднує у собі ознаки займенника, що зазнав процесів субстантивзації, набуваючи загальнокатегоріального значення предметності внаслідок синтаксичної ролі підмета, і прислівника. Займенниково-іменникова семантика 'Вичерпне охоплення, сукупність предметів, явищ, дій, понять; те, що є, без винятку' [26] із загальнокатегоріальним значенням предметності реалізується через синтаксичну роль підмета у структурі аналізованого речення. Омонімний прислівник із темпоральним значенням 'постійно, завжди' та локативним 'скрізь, усюди' виконує роль обставини. У тандемі вони створюють глибоко філософський –суб'єктно-просторово-часовий — комунікативний смисловий ефект, який транслює синтез різних у синхронії частин мови, що мають спільну етимологію [24, Т. 1, с. 365].

Проаналізовані випадки міжчастиномовного синкретизму переконують, що «функціональний потенціал нетипових явищ на різних мовних рівнях є потужним. Окреслені різновиди перехідних явищ укотре засвідчують, що синкретичні одиниці, завдяки економії мовних засобів, передають складні відношення між явищами дійсності, слугують своєрідними конденсаторами семантичної місткості» [23, с. 143]. У структурі речення такі мовні одиниці проявляють свої синкретичні риси на семантичному та граматичному рівнях, які розкриваються взаємозалежно. При тому своєрідним імпульсом виступає синтаксична роль, що підтверджує тезу Ю. Карпенка, згідно з якою «речення стало кузницею, де кувалися частини мови» [7, с. 77].

Висновки та перспективи дослідження. Явище міжчастиномовного синкретизму, яке виникає різними шляхами — внаслідок частиномовної транспозиції генетично споріднених мовних одиниць або лексико-граматичної омонімії — має високий рівень виражальної, емоційно-експресивної потужності. Тому це явище варто розглядати як елемент мовної гри, однак з урахуванням екстралінгвальних факторів (війна як поштовх до появи саме таких лінгвокреативних одиниць) необхідно акцентувати на відсутності гумористичної конотації. Виявлення та аналіз таких мовних фактів має різнопланові перспективи у подальших студіях: 1) увизначити критерії і прийоми виокремлення частин мови; 2) окреслити семантичні, морфологічні та синтаксичні особливості, які проявляються в синкретичних мовних одиницях; 3) збагатить репертуар граматичних засобів мовної гри.

Література

1. Гершун Г. Мовна гра як прояв постмодерністської тенденції у журналістському тексті. *Наукові записки [Української академії друкарства]: Серія Соціальні комунікації*. 2015. № 2. С. 34–39.
2. Гнатюк Л. Мовна гра як вияв національної лінгвокреативності: на матеріалі галицьких паремій XIX ст. *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*. Warszawa, 2022. № 57. Р. 1-17. Article 2848. URL: <https://doi.org/10.11649/sfps.2848> (дата звернення: 23.04.2024).
3. Гриценко С. Мовні інновації російсько-української війни 2022 року. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка*. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика 2022. Вип. 2(32). С. 9-13.
4. Данилюк І. Синкретизм у системі частин мови : автореф. ... канд. філол. наук . Донецький нац. ун-т. Донецьк, 2006. 20 с.
5. Загнітко А. Синкретизм у системі синтаксичних форм. *Синкретизм и омонимия в грамматических системах славянских языков* : тезиси докладов Межрегиональной научно-теоретической конференции. Измаил : Изд-во Измаильского гос. пед. инта, 1994. С. 10–11.
6. Карпенко Ю. Вступ до мовознавства : підручник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2006. 336 с.
7. Карпенко Ю. Ще раз про критерії виділення частин мови. *Мовознавство*. 2001. № 3. С. 76–80.
8. Колесникова О. Синкретизм фразеологічних одиниць. *Синкретизм и омонимия в грамматических системах славянских языков* : тезиси докладов Межрегиональной научно-теоретической конференции. Измаил : Изд-во Измаильского гос. пед. инта, 1994. С. 26–27.
9. Колоїз Ж. Мовна гра як вияв креативності в сучасній афористиці. Філологічні студії: *Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2016. № 15. С. 163–185. URL: <https://doi.org/10.31812/filstd.v15i0.175>
10. Космеда Т. Мовна гра у системі лінгвістичних термінів. *Культура слова*. 2011. Вип. 74. С. 137–141.
11. Космеда Т., Халіман О. Мовна гра в парадигмі інтерпретативної лінгвістики. Граматика оцінки. Граматична іграма (теоретичне осмислення дискурсивної практики). Дрогобич : Коло, 2013. 228 с.
12. Кочан І. Інноваційні процеси в сучасній українській термінологіці. *Термінологічний вісник*. 2023. Вип. 7. С.73-82.
13. Крутько Т. Мовна гра як спосіб досягнення прагматичного ефекту рекламного тексту. *Лінгвістика XXI століття: Нові дослідження і перспективи*. Логос. 2012. С. 209–216.
14. Кушлик О. Синкретизм дериваційних значень як вияв динамічних процесів у словотвірній парадигмі. *Вісник Львівського університету*. Серія філологічна. Вип. 64. 2017. Т. 1. С.41-51.

15. *Наливайко Ю.* Синкретизм та омонімія: диференційні параметри. *Лінгвістичні студії*. 2011. Вип. 22. С. 192-196. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/lingst_2011_22_40.
16. *Олексенко О.* Художня функція номінативних речень в українському поетичному мовленні. *Лінгвістичні дослідження* : зб. наукових праць ХНПУ імені Г. С. Сковороди. Вип. 56. 2022. С. 283-294.
17. *Рябова К.* Мікротекст: теорія та впровадження (на матеріалі соціальних мереж Facebook, Twitter, Instagram. 2020. URL: https://www.researchgate.net/publication/339657797_MIKROTEKST_TEORIA_T_175
18. *Селіванова О.* Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
19. *Соколова С.* Транспозиційні передумови розвитку функціональної омонімії в українській мові (на матеріалі лексико-граматичного класу прислівників) : монографія. Київ : «Альфа-М», 2010. 207 с.
20. *Сюта Г.* Лінгвософія опозиції «свій — чужий» у текстах періоду російсько-української війни. *Українська мова*. 2023. № 2 (86). С. 3–34. URL: <https://doi.org/10.15407/ukrmoiva2023.02.003> 175
21. *Тараненко О.* Російсько-українська війна і українська мова. Мова і війна: динаміка мовної системи і мовна політика : монографія. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2024. 616 с.
22. *Тепшич А.* Мовна гра як домінанта постмодерного дискурсу (на матеріалі прозових творів представників станіславського феномена) : монографія. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 192 с.
23. *Шитик Л.* Феномен синкретизму в проекції на мовні рівні. *Вісник Черкаського університету*. Серія «Філологічні науки». 2009. № 169. С.132-145.
24. Етимологічний словник української мови: в 7 т. / гол. ред. О. С. Мельничук. Київ : Наук. думка, 1982 — 2006. Т. 1-6.
25. Словник української мови: в 11 т. / відп. ред. І. К. Білодід. Київ : Наук. думка, 1970 — 1980. Т. 1-11.
26. Словник української мови: У 20 т. URL: <https://1677.slovaronline.com/> 175 (дата звернення: 05.05.2024).
27. URL: <https://itvua.tv/news/lyuty-berezen-spohady-ochevydtsiv-chastyna-3-video/>
28. URL: <https://pisni.ua/krut-kolyskova>
29. URL: <https://radio.nakupilo.ua/podcast/my-narodylys-u-pidvali-gurt-lyutyj-kviten/>
30. URL: <https://tsn.ua/video/video-novini/lyutyj-kviten-na-lvivschini-ta-prikarpatti-ryasno-zasnizhilo.html>
31. URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/94937/>
32. URL: <https://vikna.tv/dlia-tebe/vijna-v-ukrayini/bpla-lyutyj-harakterystyky-drona/>

References

1. Hershun, H. (2015), Language game as a manifestation of the postmodern tendency in the journalistic text [Movna hra yak proiav postmodernistskoi tendentsii u zhurnalistskomu teksti], *Naukovi zapysky [Ukrainskoi akademii drukarstva]*: Serii Sotsialni komunikatsii. S. 34–39.
2. Hnatiuk, L. (2022), Language game as a manifestation of national linguistic creativity: based on the material of Galician paremias of the 19th century [Movna hra yak vyiv natsionalnoi linhvokreatyvnosti: na materiali halytskykh paremii XIX st.], *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, Warszawa, 2022. N 57. R. 1-17. Article 2848. URL: <https://doi.org/10.11649/sfps.2848>.
3. Hrytsenko, S. (2022), Linguistic innovations of the russian-Ukrainian war of 2022 [Movni innovatsii rosiisko-ukrainskoi viiny 2022 roku], *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu im. T. Shevchenka*. Literaturoznavstvo. Movoznavstvo. Folklorystyka 2022. Vyp. 2(32). S. 9-13.
4. Danyliuk, I. (2006), *Syncretism in the system of parts of speech [Synkretyzm u systemi chastyn movy]*: avtoref. ... kand. filol. nauk. Donetskyi nats. un-t. Donetsk. 20 s.
5. Zahnitko, A. (1994), Syncretism in the system of syntactic forms [Synkretyzm u systemi syntaksychnykh form], *Synkretyzm y omonymia v hrammatycheskykh systemakh slavianskykh yazykov: tezysy dokladov Mezhrheynalnoi nauchno-teoretycheskoi konferentsyy*. Yzmayl : Yzd-vo Yzmaylskoho hos. ped. yn-ta. S. 10–11.
6. Karpenko, Yu. (2006), *Introduction to Linguistics [Vstup do movoznavstva]*: Pidruchnyk. Kyiv: Vydavnychiy tsentr «Akademii». 336 s.
7. Karpenko, Yu. (2001), Once again about the criteria for selecting parts of speech [Shche raz pro kryterii vydilennia chastyn movy], *Movoznavstvo*. № 3. S. 76–80.
8. Kolesnykova, O. (1994), Syncretism of phraseological units [Synkretyzm frazeologichnykh odynts], *Synkretyzm y omonymia v hrammatycheskykh systemakh slavianskykh yazykov: tezysy dokladov Mezhrheynalnoi nauchno-teoretycheskoi konferentsyy*. Yzmayl : Yzd-vo Yzmaylskoho hos. ped. ynta. S. 26–27.
9. Koloiz, Zh. (2016), Language game as a manifestation of creativity in modern aphorism [Movna hra yak vyiv kreatyvnosti v suchasni aforystytsii], *Filolohichni studii: Naukovi visnyk Kryvorizkoho derzhavnogo pedahohichnogo universytetu*. S. 163–185. URL: <https://doi.org/10.31812/filstd.v15i0.175>
10. Kosmeda, T. (2011), Language game in the system of linguistic terms [Movna hra u systemi linhvistychnykh terminiv], *Kultura slova*. 2011. Vyp. 74. S. 137–141.
11. Kosmeda, T., Khaliman, O. (2013,) *Language game in the paradigm of interpretive linguistics. Grammar of assessment. Grammatical game (theoretical understanding of discursive practice)[Movna hra v paradyhmi interpretativnoi linhvistyky. Hramatyka otsinky. Hramatychna ihrema (teoretychne osmyslennia dyskursyvnoi praktyky)]*, Drohobych: Kolo. 228 s.

12. Kochan, I. (2023), Innovative processes in modern Ukrainian terminology [Innovatsiini protsesy v suchasni ukrainskii terminoleksytsii], *Terminolohichniy visnyk*. Vyp. 7. S.73-82.
13. Krutko, T. (2012), Language game as a way of achieving the pragmatic effect of an advertising text [Movna hra yak sposib dosiahnennia prahmatychnoho efektu reklamnoho tekstu], *Linhvistyka XXI stolittia: Novi doslidzhennia i perspektyvy*. Lohos. S. 209–216.
14. Kushlyk, O. (2017), Syncretism of derivational values as a manifestation of dynamic processes in the word-forming paradigm [Synkretyzm deryvatsiinykh znachen yak vyjav dynamichnykh protsesiv u slovotvornii paradyhmi], *Visnyk Lvivskoho universytetu*. Seriya filolohichna. Vyp. 64. T. 1. S. 41-51.
15. Nalyvaiko, Yu. (2011), Syncretism and homonymy: differential parameters [Synkretyzm ta omonimii: dyferentsiini parametry], *Linhvistychni studii*. Vyp. 22. S. 192-196. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/lingst_2011_22_40
16. Oleksenko, O. (2022), Artistic function of nominative sentences in Ukrainian poetic speech [Khudozhnia funktsiia nominatyvnykh rechen v ukrainskomu poetychnomu movlenni], *Linhvistychni doslidzhennia: zb. naukovykh prats KhNPU imeni H. S. Skovorody*. Vyp. 56. C. 283-294.
17. Riabova, K. (2020), Microtext: theory and implementation (based on the material of social networks Facebook, Twitter, Instagram) [Mikrotekst: teoriia ta vprovadzhennia (na materialii sotsialnykh merezh Facebook, Twitter, Instagram)]. URL: https://www.researchgate.net/publication/339657797_MIKROTEKST_TEORIA_T.
18. Selivanova, O. (2006), *Modern linguistics: a terminological encyclopaedia [Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediia]*, Poltava : Dovkillia-K.716 s.
19. Sokolova, S. (2010,) *Transposition prerequisites for the development of functional homonymy in the Ukrainian language (based on the material of the lexical-grammatical class of adverbs) [Transpozytsiini peredumovy rozvytku funktsionalnoi omonimii v ukrainskii movi (na materialii leksyko-hramatychnoho klasu pryslivnykiv)]*: monohrafiia. Kyiv: «Alfa-M». 207 s.
20. Siuta, H. (2023), Linguistics of the opposition «friend or foe» in the texts of the period of the russian-Ukrainian war [Linhvosofiia opozytsii «svii — chuzhyi» u tekstakh periodu rosiisko-ukrainskoi viiny], *Ukrainska mova*. № 2 (86). S. 3–34. URL: <https://doi.org/10.15407/ukrmova2023.02.003>.
21. Taranenko, O. (2024), The russian-Ukrainian war and the Ukrainian language [Rosiisko-ukrainska viina i ukrainska mova], *Mova i viina: dynamika movnoi systemy i movna polityka* : monohrafiia. Kyiv : Vydavnychiy dim Dmytra Buraho. 616 s. S.12-87. DOI: 10.61913/burago-publishing-house-23.6.
22. Tepshych, A. (2017), *Language play as a dominant postmodern discourse (based on the prose works of representatives of the Stanislavian phenomenon)[Movna hra yak dominantna postmodernoho dyskursu (na materialii prozovykh tvoriv predstavnykiv stanislavskoho fenomena)]* : monohrafiia. Vinnytsia: TOV «Nilan-LTD». 192 s.

23. Shytyk, L. (2009), The phenomenon of syncretism in the projection on linguistic levels [Fenomen synkretyzmu v proektsii na movni rivni], *Visnyk Cherkaskoho universytetu*. Seria «Filolohichni nauky» (169). S.132-145.
24. Etymological dictionary of the Ukrainian language in 6 volumes. Etymolohichnyi slovnyk ukrainskoi movy: v 7 t. / hol. red. O. S. Melnychuk. Kyiv: Nauk. dumka, 1982 — 2006. T. 1-6.
25. Dictionary of the Ukrainian language in 11 volumes. Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 t. / vidp. red. I. K. Bilodid. Kyiv: Nauk. dumka, 1970 — 1980. T. 1-11.
26. Dictionary of the Ukrainian language in 20 volumes. Slovnyk ukrainskoi movy: U 20 t. URL: <https://1677.slovaronline.com/>.
27. URL: <https://itvua.tv/news/lyutyty-berezen-spohady-ochevydtsiv-chastyna-3-video/>
28. URL: <https://pisni.ua/krut-kolyskova>
29. URL: <https://radio.nakypilo.ua/podcast/my-narodylys-u-pidvali-gurt-lyutyj-kviten/>
30. URL: <https://tsn.ua/video/video-novini/lyutyty-kviten-na-lvivschini-ta-prikarpatti-ryasno-zasnizhilo.html>
31. URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/94937/>
32. URL: <https://vikna.tv/dlia-tebe/vijna-v-ukrayini/bpla-lyutyj-harakterystyky-drona/>

* * *